A világháboru első hősi halottja bevonult a Magyar Hadimuzeumba

Hónapokkal ezelőtt tudós tisztarakkal voltam együtt, akik a magyar katona multját, a magyar hadak történelmét keresik, kutatják és megirják, hogy a dicsőséges magyar katonák emlékét megőrizzék az utókor számára. Magyarok nagy haditetteiről beszélgettünk és egyszerre csak valamelyikünknek eszébeötlött, hogy nemsokára megérjük a nagy világháboru kitörésének huszadik évfordulóját. Akinek eszébejutott a dátum, ki is mondta. Valamennyien viszszafiatalodtak erre vagy huszesztendőt. lelkesen beszéltek az első napokról, a diadalokról, aztán szomorubban a sok szenvedésről, a sok kiomlott magyar vérről és csüggedten a végről: Trianonról.

— *Hatszázezer magyar fiu pusztult el négy és fél év alatt* — szólt hirtelen az egyik ur és erre mindannyian elhallgattunk. Talán más, talán én utóbb csak ennyit mondtam:

— *Ki lehetett az első?*

Ki lehetett az első, akit halálra sebzett az ellenség golyója? Ki lehetett az első, aki kidült a csatasorból és akit annyi százezren követtek, hogy végül megritkultak a magyar hadak és milliónyi magyar szivbe költözött a gyász. Ki volt az, mi volt az, aki 1914-ben legelsőnek került a veszteséglistára? Van-e még, aki most is siratja, apa. anya, vagy testvér, aki emlékezik még rá?

Ezek a kérdések bennem fogantak meg, de határozottan éreztem, hogy valamennyien, akik körülültük az asztalt, erre gondoltunk.

— *Vajjon megállapitható-e, ki volt az első hősi halott?* — kérdeztem. Az egyik ur mindjárt meg is felelt, Elmondta, hogy emlékszik, a háboru első napjaiban olvasta, *a Drina partján egy osztrák hadnagy esett el elsőnek az egész monarhia ármádiájából.* Voltak viszont mások a társaságban, akik ugy emlékeztek, hogy *nem katona, hanem dunai hajós halt elsőnek hősi halált.* Magam pedig azt mondtam, hogy majd utánanézek, kikeresem a sok halott hős nevének rengetegéből az elsőt és segitségüket kérem.

Kutatás régi irások között

Egy pár nappal később már ott ültem, ahol hatalmas kötegekben őrzik a régi honvédség és osztrák-magyar ezredek okmányait. A sárguló papirok közt turkáltam és kerestem az elsőt. A tudós tisztruak igen nagy segitségemre voltak. Hasznos *utbaigazitásokat adtak, velem együtt kerestek, kutattak és bizony nélkülük sem én, sem senki meg nem tudta volna sohasem, hogy a sokmillió áldozatot követelő világháboru legelső hősi halottja magyar katona volt.* Szeretném most kiirni azok nevét, akik segitettek nekem ebben a munkában, de tudom, tiltakoznának érte. Hiszen *nem azért dolgoztak velem, hogy önmaguknak, hanem a magyar katonának szerezzenek dicsőséget.* Csak azt akarták, tudja meg ország-világ, hogy a sokat vérzett, sokat szenvedett magyar nemzet fia minden nemzetek fiai közül elsőnek esett el a világháboruban. A vitéz és tudós ezredesek, alezredesek, meg őrnagyok, mint jó katonatisztek a szerénység erényével is ékesek és átengedték a szürke krónikásnak a közös munka minden érdemét.

Hetekig tartott a kutatómunka. Végre *rábukkantunk Kovács Pál 68. gyalogezredbeli közvitéz nevére* és megállapitottuk, hogy 1914 julius 29-én reggel, tehát a háboru első óráiban halt hősi halált. Elestének körülményeit azonban nem tudtuk egyelőre felderiteni. Megmozgósitották erre *a hadilevéltár bécsi kiküldötteit,* akiket felkértek, nézzenek tüzetesebben utána, hogyan is halt meg husz esztendővel ennekelőtte Kovács Pál gyalogos. Azután megjött a válasz és *a honvédelmi miniszter közvetlenül a Magyarság szerkesztőségébe juttatta el azt az ütközetjelentést, amelyet az osztrák-magyar hadsereg és a szerbek első összecsapásáról a világháboru első halottjának századparancsnoka irt* annakidején.

Gyül a pénz az első hősi halott hazahozatalára

A *Magyarság* szerkesztősége elhatározta, hogy a világháboru első hősi halottjának tetemét *hazahozza Zimonyból, a franzthali temetőből,* a sokszázezer messzi idegenben porladozó magyar hősi halott helyett és hazai földben helyezzük örök nyugovóra. Nekem jutott az a megtisztelő feladat, hogy lapunk hasábjain az első hősi halott hazahozatalára akciót inditsak s örömmel, hittel és reménységgel töltött el az a tudat, hogy *a Magyarság olvasói megértéssel fogadták szerkesztőségünk tervét,* tetemes összeggel, sok-sok száz pengővel járultak hozzá Kovács Pál porainak hazaszállitásához. Már-már ugy volt, hogy julius végére, a világháboru kitörésének évfordulójára haza is hozzuk Kovács Pál hamvait, de akkor *hozzánkfordult Jász-Nagykun-Szolnok vármegye alispánja és az egykori szolnoki háziezred, a 68. regiment tisztjei,* akik arra kértek minket, halasszuk el Kovács Pál hazahozatalát, amig elkészül Szolnokon a diszes emlékmü, melyet sirja fölé akarnak tenni.

Minderről már beszámolt a *Magyarság.* S megirtuk azt is, hogy a honvédelmi miniszter hozzánk intézett leiratában közölte velünk, hogy a magyar királyi *Hadimuzeum a világháboru első hősi halottjának adatait és halála körülményeit megkülönböztetett módon fogja megörökiteni.* Erre azután a *Magyarság* nevében felajánlottam a muzeumnak Kovács Pál emléktárgyait, amelyek eddig hozzánkjutottak.

Az ujonc civilfényképe katonai emlékek között

Olvasóink, hiszem, jól emlékeznek még arra, hogy a világháboru első halottjának szülőédesanyját és édesapját kétszer is meglátogattuk. Tőlük kaptuk meg *azt a néhány soros levelet, amelyben fiuk haláláról értesitette őket Ráth százados,* a századparancsnok. Ezt a gyürött, könnyáztatta papirlapot azóta már a Hadimuzeum féltett ritkaságai között őrzik.

Ugyancsak eljuttattuk a muzeumnak azt az olcsó vidéki fotográfiát, amely *Kovács Pálról készült a sorozás napján.* Egyszerü, paraszti ruhában állott a masina elé, feltett kalappal, komoly arccal. Még a bajusza sem serkent, amikor már elvitték katonának, az alacsony, sovány, alig huszonegyesztendős fiut. *Ez volt az egyetlen fényképe Kovács Pálnak.* Pedig odalent, Zimonyban, ahol a 68-asok három zászlóalja feküdt, nem igen akadt ujonc, aki az első kimenős vasárnapján ne sietett volna a helybeli gyorsfotografushoz, hadd vigye haza a posta a Nagykunságba mundéros fényképét. Csakhogy Kovács Pálnak nem tellett fotografiára, a lénunghoz odahazulról nem érkezett soha semmi zulage. Nem küldhettek az öreg Kovácsék, hiszen abban a régi jó békevilágban sem volt nekik soha semmijük. Szegény, dolgos cselédemberek voltak világéletükben, azok ők még ma is, megtörve és megöregedve.

A fiuk, Kovács Pali *már nyolcesztendős korában munkához látott,* mert kellett nekik a pénz, sok volt a gyerek, a Kovács-családban. Olyan nagy volt a szegénység, hogy *a Pali fiut iskolába se adhatták,* irni meg olvasni is csak ott tanult meg Zimonyban, a katonaéknál. Gyerekkorában pásztorkodott. Libát, majd késöbb tehenet is őrzött és egy darabig minden reggel ő hajtotta ki a Szapáry grófék minden cselédjének disznait. Amikor pedig felserdült, *beállt az apja mellé kukásnak,* dohánymunkásnak. Ami pénzt keresett, mindet odaadta a szüleinek. Soha sem tartott meg még cigarettapapirra valót sem. Igy hát *csak civilruhás fénykép maradt fenn arról a katonáról, aki elsőnek esett el a világháboruban.*

Néhány irás és kép gyászkeretben

És a katonai irásokon kivül még egy néhány fénykép is eljutott tőlünk a Hadimuzeumba, Kovács Pál emlékéről. Juliusban a *Magyarság* megajándékozta a világháboru első halottjának szüleit és ekkor szülőfaluja, *Tiszabura, ünnepséget rendezett az öreg házaspár tiszteletére.* Ez alkalommal készültek a fényképek. Rajtuk van Kovács Pál édesapja, meg édesanyja, még élő testvérei is, s nem hiányzik róluk szakaszbeli pajtása, *Rimóczi* Mátyás sem, aki maga is ott volt az első ütközetben, mikor elesett az első hősi halott. S az egyszerü fekete paraszti ünneplő közt akad egy törzstiszti egyenruha is a fotográfián. A 68-ik gyalogezred 11. százada második szakaszának volt parancsnoka, tehát Kovács Pál közvetlen feljebbvalója, aki most már őrnagy. Kovács Pál kiképzőtisztje ugyanis szintén leutazott Tiszaburára, a juliusi ünnepségre.

A halotti jelentésen és a fényképeken kivül megkapta a Hadimuzeum Bécsből *az első ütközetjelentést, valamint Kovács Pál katonai halotti levelét.* Mindezeket éjfekete rámába, üveg alá tették és féltő gondossággal vigyáznak az első hősi halott relikviáira. A Hadimuzeumot még nem nyitották meg a nyilvánosság számára, most rendezgetik. Külön termekbe gyüjtötték össze a régmult egyenruháit, fegyvereit: pajzsokat, alabárdokat, buzogányokat, szablyákat, kopjákat, muskétákat. Külön termek őrzik a világháboru négy hadszinterének emlékeit, s az egyik teremben ott van a katonai Mária Terézia-rend minden lovagjának fényképe, emléktárgyai mellett pedig külön nagyteremben gyüjtötték össze a hősi halottakra vonatkozó emlékeket.

A Hadimuzeum vezetői *még nem határozták arról, hogy hol helyezik el az első hősi halott emlékeit.* Egyelőre két tervük van. Vagy *a Balkáni-terem egyik diszes helyére állitják ki,* abba a környezetbe, ahol a szerb harctér emlékei sorakoznak. Vagy pedig *a hősi halottak termébe kerül a legdiszesebb helyre,* ahol legjobban látni, hiszen elsőször Kovács Pál halt hősi halált az összes magyar és minden hadviselt nemzet katonái közül.

Ha a hősi halottak termébe kerül Kovács Pál fényképe, a másik szobából fényes uniformisba öltözött sok kitüntesü generálisok, tisztek, a Mária Teréziások portréja néz majd vele szembe. Egymáshoz egész közel kerül igy a méltóságos, meg kegyelmes főtiszt urak arcmása és a szegénysorsu kunsági kukáslegény civilfényképe. Biztos, hogy a generálisok képei nem csodálkozással, hanem dicsérő, vállveregető pillantással néznek majd le hős Kovács Pálra, aki elsőnek esett el abban a háboruban, amelyben ők a legmagasabb katonai kitüntetést kiérdemelték.

Szokoly Endre

Látogatás Torkos Lászlónál, a 95 éves költőnél

Medve-utca 19. Többemeletes bérkaszárnya, amely messzire kimagaslik a környező, valószinüleg apró budai házacskák rengetegéből. Kényelmetlenül szük lépcsőház, az udvar olyan kicsi, mintha Pestről hozták volna át ijesztőnek, a folyosó kényelmetlenül szük.

Első emelet, harmadik ajtó. Az ajtón érctábla, rajta szivetremegtető név ragyog: *Özv. Apáthy Istvánné.*

Amig a kéz a csengőhöz emelkedik, átviharzik a sziven minden emlék, amit ez a név hirtelenül, váratlanul kelt. *Kolozsvár!* A világhirü egyetem világhirü professzora. *Erdély!* Erdélyi magyarok rettenetes kinjai, féfias önfeláldozás, *Apáthy* István martiriuma. És amit *Jancsó* Benedek, az erdélyi magyarok másik hérosza élete alkonyán mondott róla:

— *Apáthy Istvánon keresztül tanultam meg igazán naggyrabecsülni a magyart.*

Azért jöttem a budai lakásba, hogy meglátogassam a legöregebb magyar költőt és azzal a hittel jöttem, hogy csak költészetről esik majd szó közöttünk. De ime, ajtajában szembetalálkoztam a magyar Történelemmel, annak is a legnehezebb, a legfájóbb korszakával. Szerencse ez, hogy bárhová megyünk, bárhová lépünk, mindig akad az utunkba *memento,* amely nem hagy felejteni.

*

Özvegy *Apáthy* Istvánné *Torkos* Lászlónak, a 95 éves ősz költőnek leánya. Itt élnek ketten. Mind a ketten sürü-sürü emlékekkel áldottan, verten; — két széles, megnyugodott lélek, kiket erre a csendes partra vetett ki az a nagy vihar, amely szakadatlanul tombol körülöttünk.

A csengetés után cselédleány jelent be, de *Apáthy* István özvegye nyit ajtót, az erdélyi nagyasszony vendégláto szivélyességével.

A finom kis urilakásnak tükörfényes a padlója: — nem akad botlató *Torkos* László 95 éves lábai elé. Fontos ez, mert az ősz költő nem csak nehezen topog már, de *látni is alig lát, hallani is alig hall.* Kis kezével megfogja a kezemet és szorítja keményen és akkor sem engedi el, amikor már régen egymás mellett ülünk a kényelmes székeken. Uj, soha nem érzett érzést kelt bennem ez a hosszu kézszoritás. A méltóságos asszony gondolatomat olvassa és felel rá:

— A tapintásával pótolja a látását.

— Amióta se nem látok, se nem hallok és járni is csak nehezen tudok, nem voltam

tul az erkélynél, — mondja a költő s a lánya felé fordul fénytelen szemeivel, szinte biztatva, hogy vegye át a társalgás vezetését.

— Bizony nem járunk sehová, — veszi át a szót a méltóságos asszony.

De azért senki azt ne higyje, hogy távol élnek a világtól. Söt! Még a legmaibb eseményekről is pontosan tájékozottak.

*

Ami ezután történt, az mind csupa szenzáció.

Ült mellettem a költő. Gyenge vállain 95 esztendő sulya. Nem lát és alig hall. De beszél. Frissen, derüsen, mosolygósan és szaporán, hogy alig birom jegyezni. Ime a jegyzeteim:

— Az én koromban már nehéz eredeti verseket irni. Nem látok, nem járok sehová, nincsenek uj benyomásaim, nincsen uj tárgyam. Szerettem német verseket magyarra forditani. Most is forditanék, de nem látok olvasni és csak kevés német verset tudok könyv nélkül. Ugy segitek magamon, hogy magyar verseket forditok németre. Mert a magyar verseket könyv nélkül tudom. Legutóbb a *Szeptember végén*-t forditottam le németre.

— Tavalyelőtt megkérdezték tőlem, hogy vállalnám-e *Kapi* püspök *„Isten hárfása“* cimü könyve részére régi német zsoltárok forditását. Vállaltam, le is forditottam, a könyv meg is jelent.

— Tavaly a *Petőfi Társaság*-ban olvasták fel *„Lux et fides“* cimü költeményemet. Azóta öt hasonló, nagyobb elbeszélő költeményt mondtam tollba a lányomnak.

— Ha megvagyok egy-egy uj költeménnyel, azt addig mondom magamban, amig betéve tudom s csak akkor diktálom le.

— Ezt is csak azért teszi, mert nagyon szerény, mert engem kimél, nem akar fárasztani, — szólt közbe a méltóságos asszony és könny csillant a szemén.

Torkos László nem hallja a lánya szavait, nem látja szemén a könnyet, e szavakat és ezt a könnyet, amelynél drágább jutalmat apa nem kaphat.

— Elmondom most a Bartmann-esetet, — folytatja a szót a költő és a lánya felé fordul, hogy elmondja-e igazán?

— Erre a legbüszkébb, — mondja Apáthyné és mosolyogva bólint édesapja felé, hogy csak mondja.

Mondta is már az ősz költő igy:

— Két évvel ezelőtt *Bartmann* János bölcsészhallgató, tanárának: *Horváth* János professzornak beleegyezésével és hozzájárulásával *„Torkos László irói müködéséről“* irta doktori disszertációját.

*

Nem lehet teljes ez a tudósitás Torkos László legfontosabb életrajzi adatai nélkül.

Torkos László Kőszegen született 1839. október 2-án. Sopronban és a hallei egyetemen teológiát hallgatott. 1862-ben a budapesti evangélikus gimnázium tanára lett, 1877-ben az állami leányiskola tanárává nevezték ki és 1899-ben igazgatói cimet kapott. Irt költeményeket, költői elbeszéléseket, verses regéket, regés szinmüveket, drámát, vigjátékokat. Szinpadi müveit a budapesti és a kolozsvári nemzeti szinházak adták elő. A Petőfi Társaságnak 1876 óta tagja.

Nevezetes müködést fejtett ki a magyar verselmélet terén s nemes költészetével mindig a tiszta magyar nyelv és a tiszta magyar erkölcsök harcosa volt.

*

Olyan öreg már Torkos László, hogy a lexikon meg a legfrissebb irodalomtörténet *mult időben* bszél róla. Pedig él, a szellemi frisseség teljességével kérkedhetik, mosolygós és vidám s aki még csak teljesen meg sem őszült szakállas arcát látja, el sem is hiheti, hogy közel egy évszázaddal ezelőtt született.

Szakadatlanul dolgozik ma is. Ime — mutató — egyik legfrissebb költeményéből:

Egymásután lehanyatlik
Testem minden ereje:
Fülemben a hang elreked,
Szemem köddel van tele.
Gyenge lábam ingadozva
Nehézkesen vánszorog,
Nem marad már semmim épen
S én még mindig itt vagyok.

*

Itt van, itt él közöttünk s nekünk olyan végtelenül jól esett kezének hosszu szoritását érezni.

Kis kápolna a szerény, finom budai lakás. Oltárképe a martirsorsu *Apáthy* Istváné s a zsámolyokon két tiszta lélek imádkozik. Sürü-sürü emlékekkel áldottan és verten; két szelid megnyugodott lélek, kiket erre a csendes partra vetett ki az a nagy vihar, amely szakadatlanul tombol körülöttünk.

Egy hónap mulva — október 2-án — az ősz költő 95-ik születése napján bizonyára megélénkül majd a csendes kis hajlék és hangos lesz *Torkos* László és *Apáthy* István tisztelőinek — minden magyarnak — jókivánságaitól.

Dezső Ernő

A háboru utáni intellektuális bünözők egyik legfürgébb, legszaporább és legveszedelmesebb alakja a *beugrató ügynök,* a kölcsönkereső, megszorult kisemberek kegyetlen élősdije, aki legttöbbnyire a köztisztviselők táborából szedi áldozatait és nem egyszer revolvergolyó, dunai öngyilkosság vagy más véres tragédia jelzi lelketlen garázdálkodása utját. Az ugrató ügynök tulajdonképpen a békebeli, pocakos és joviális — regényekben, egykoru vigjátékokban és vidám novellákban bőségesen ismertetett — uzsorás zugbankár keszegtermetü, kései leszármazottja. A békebeli uzsorás a kávéházi márványasztal mellett vagóntételben adott el koporsót, vasszegeket és kerékpárokat, megszorult dzsentriknek és kártyás, könnyelmü gavalléroknak, amit azután, ott helyben, féláron vagy még olcsóbban visszavásárolt s mig az eredeti eladásról magas összegü gavallérváltót kapott, a visszavásárlás hányadösszegét békekoronában kifizette. A sugaras békeévek polgári olvasóközönsége elborzadva hallott az ilyen zugbankárok *nyolcvan-százszázalékos uzsoraüzletéről* — mit szólnának vajjon apáink a huszadik század második negyedének kusza és vihartépte világához, amikor épen a tisztes polgári középosztály, családos, deresedőfejü tisztviselőelemei kényszerülnek lépten-nyomon a kölcsönkereső, könnyelmü aranyifju szerepére és az uj, szomoru korszak uzsorása, *a beugrató ügynök alig-alig adja az öt—tizezerszázalékos uzsorakamaton alul.*

A „beugratás“ tehnikája

Nézzük közelebbről, hogyan dolgozik a beugrató ügynök? A mai megszanált, szüköspénzü világban bizony gyakran előfordulhat, hogy fixjövedelmü embernek néhány százpengős kölcsönre van szüksége, betegség, halálozás vagy más egyéb anyagi természetü rázkódtatás miatt. A megszorult tisztviselő kérdezősködik, érdeklődik ismerősei körében és még magához sem tért, már szemben ül a kávéházban egy élénk és heves taglejtéssel magyarázó, temperamentumos, legtöbbnyire jellegzetesen keleti külsejü fiatalemberrel, aki *potom háromszáz pengőért, hathavi részletre pompás rádiókészüléket* kinál eladásra. És suttogva hozzáteszi:

— A készülékre *lenne egy vevőm kétszáz pengőért*... Azonnal kifizetné az összeget, itt van véletlenül a kávéházban...

Egy-kettőre elkészül két sietős irás: egyik a vételről, másik az eladásról. *„Előttünk, mint tanuk előtt*...“, a kiszolgáló pincér és a temperamentumos fiatalember néválairása is rákerül az irásos megállapodásokra, no meg természetesen a kölcsönkérő áldozaté, aki vegyes érzelmekkel, de sietve gyüri zsebre az ilymódon megszerzett kétszáz pengős kölcsönt. S nem is sejti, hogy *belekerült a beugrató ügynökök hálójába,* mert a két irás, amit kiadott kezéből, *törvényszerü bizonyitékot jelent a hitelezési csalás büncselekményére.* A tulajdonjog fenntartásával, részletre vásárolt árut eladta s ezzel kiszolgáltatta magát az élénk taglejtésü, temperamentumos fiatalembernek és érdektársainak, akik, ha nem fizet pontosan és nem teljesiti a kamatok és költségek cimén felszámitott külön követeléseket, akkor bármely pillanatban a törvény kezére adhatják.

A hatszázszor eladott rádiógép

Az első részletvásárlási trükkel megindul a lavina. A következő hónapokban — hogy a rádiórészlet törlesztését rendezhesse — már végszámra vásárol az áldozat vásznat vagy ruhaszövetet avagy aranyórát vagy más ékszert, egy másik, hasonlóan temperamentumos és keleti külsejü fiatalembertől, aki a lakásán keresi fel és még kényelmesebb havi törlesztést igér. Az adósság szinte észrevétlenül halmozódik és a „beugratott“ áldozat hovatovább ugy belegabalyodik a részlettartozások és a minduntalan fenyegető bünvádi feljelentés gondjaiba, hogy ember legyen a talpán, ha ép bőrrel ki tud kerülni belőle.

A budapesti főkapitányságon *három detektiv-csoport foglalkozik a beugrató ügynökök bünös üzelmeinek nyomozásával* és a szakreferensek külön, házi nyilvántartása *közel négyszáz ilyen hivatásos, veszedelmes parazitát tart nyilván,* akik Budapesten és vidéken ma is vigan szedik áldozataikat. Az egyik detektivszobában például heteken át mutogatták egy megkopott külsejü, de alig használt Standard-rádiókészüléket, amely *néhány hónap alatt kereken hatszázszor cserélt gazdát, a fenti példa szerint.* De éppen a hitelezési csalási feljelentés állandó veszedelme miatt, a beugrató ügynökök garázdálkodásáról csak igen ritkán és elenyészően csekély esetben szerez tudomást a rendőrség. Pár kirivó tragédián kivül — aminő volt néhány évvel ezelőtt *egy budapesti rendőrkapitány, egy miskolci őrnagy és egy fiatal miniszteri tisztviselő öngylkossága, egy vezérkari tiszt lefokozása és bebörtönzése, egy törvényszéki biró botrányos bünügye* — a beugrató ügynökök ellen alig indul meg bünvádi eljárás. Annak ellenére, hogy az ilyen ügyekben járatos detektivcsoportok pontosan ismerik ennek az ujszerü bünöző-alvilágnak minden trükkjét és tehnikáját.

Az alvilági „hirszerzői osztály“

A beugrató ügynökök — akármilyen fantasztikusan hangzik — valóságos szervezetet tartanak fenn és külön hirszerző-osztállyal rendelkeznek. Kártyaklubokban, mulatóhelyeken és az éjszaka világában éppen ugy, mint a hivatali szobák környékén *nyilvántartják a bajbajutott, megszorult középosztálybeli kisembereket* és százféle ravasz trükkel tudják megkörnyékezni, a legalkalmasabb pillanatban. Amikor — saját, külön tolvajnyelvük kifejezése szerint — *„tréflire ment a pasas“*, azaz lépre került az áldozat, akor az egész szervezet összefog és nem egy esetben *a legvakmerőbb zsarolástól sem riadnak vissza.* Természetesen a bünvádi feljelentés csak fenyegetés marad, mert a beugrató ügynök jól tudja, hogyha *„sitibe kerül“* az adós, akkor ő sem ussza meg simán a rendőri vizsgálatot. Igy azután a beugrató ügynökök manipulációinál a hatóság rendszerint csak az elkerülhetetlen és jellegzetesen gyakori *árveréseknél* szokott szerepelni, amikor a lépremenet áldozat lakásából viszik a részletre vásárolt butort és mindenféle holmit — amit legtöbbször éppen a beugrató ügynökök külön árverési-szervezete vásárol vissza fillérekért. Mert ennek az alvilági szervezetnek hirszerző-osztálya ott van az

elöljáróság épületében kifüggesztett *házassági hirdetményeknél* — ahol a fiatal házasoknak butort és ruhanemüt lehet ajánlani kényelmes részletre — s az ezzel szomszédos *árverési hirdetményeknél is.* Söt a két hatósági hirdetményt büvészügyességgel *kapcsolatba is tudják hozni* s itt a „beugrató“ trük az, hogy a butor eladásánál azt állitják, hogy néha egy-egy részlettel el is maradhat a fiatal férj. Ha azonban ez megtörténik, akkor előkerül a felületesen átfutott szerződés megfelelő pontja, hogy „egyetlen részlet elmaradása esetén az egész összeg peresithető“ s a drága butor — tizedáron visszakerül az ügynöki szervezethez.

Hir szerint illetékes helyen uj törvényes rendelkezés készül, amely véget fog vetni a beugrató ügynökök lelketlen, az elszegényedett uri magyar középosztály világában kegyetlen dézsmát szedő, veszedelmes garázdálkodásának.

Vécsey Leó

Szombathely ünnepi hetének eseményei

Szombathelyről jelentik: Az ünnepi hét iránt állandóan nagy az érdeklődés. Délelőtt a *Vasmegyei Gazdasági Egyesület* szentmártoni *Radó* Lajos elnöklésével rendkivüli közgyülést tartott. Nagyszámban vettek részt az ülésen Szombathely és Vas megye, valamint a környező vármegyék gazdái, élükön *Ostffy* Lajos főispánnal. A közgyülés határozati javaslatot fogadott el, amelyben kérik a kormánytól az *adók és közterhek csökkentését és arányositását,* a városi piac és vágóhidi illetékek megfelelő csökkentését és kérik, hogy a katasztrofális takarmányinségre való tekintettel, *engedje meg a kormány a takarmánybehozatalt.*

Pénteken tartotta vándorgyülését a *Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete* is, *Mille* Géza alelnök vezetésével. A téli gazdasági iskolában az aranykalászos fiatal gazdák gyülekeztek.

Az ünnepi hét hátralevő napjai rendkivül gazdag látnivalóval kecsegtetik a közönséget. Tudományos előadástól kezdve, a népi divatrevüig mindent megtalál az érdeklődő. A müsor fénypontja a *dalosverseny* és a *vasi népszokások bemutatója* szabadtéri szinpadon.

Szombaton van a *Tour de Balaton* nagy nemzetközi kerékpárverseny, a *HONSz* szombathelyi csoportjának tizenötéves jubileumi diszközgyülése. *Cserkész-székház felavatás,* Teleki Pál gróf résztvételével. *Országos atlétikai verseny,* tornászbemutatók. *Dalosversenyt* rendeznek a vasmegyei énekkarok; a müsornak ezt a számát a rádió is közvetiti. Cserkészek *jamboree-t és tábortüzet tartanak* a szabadtéri szinpadon. Zenés takarodó és szerenád fejezi be ezt a napot.

Vasárnap reggel ünnepi *szentmise,* frontharcosok és aggharcosok részére, a mise után sorakozó. *Országzászlóavatás,* TESz-nagygyülés keretében. *Futball-mérkőzés,* vasi népszokások, *magyaros ruhabemutató* a szabadtéri szinpadon.

Szeptember 10-ig nyitva vannak az összes kiállitások, köztük müvészeti, épitészeti, vadászati, fényképészeti, háziipari és iparmüvészeti kiállitás.

Az Államvasutak 50 százalékos menetdijkedvezménnyel és filléres vonatok inditásával teszik könnyebbé a közlekedést. Filléres vonatok indulnak *Békéscsabáról, Nyiregyházáról, Pécsről, Debrecenből* és *Budapest—déli pályaudvarról* kilencedikén reggel.